

กระบวนการสร้างนักร้องสร้างสรรค เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บนฐานทุนของชุมชน

พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

บทคัดย่อ

กรณีศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างนักร้องสร้างสรรคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บนฐานทุนของชุมชนของโรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ และโรงเรียนบ้านแม่แพน้อย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563 - 31 มกราคม พ.ศ. 2564 ด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์เอกสารรายงานโครงการ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า ความยากจน การอยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก การไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงใช้ฐานทุนของชุมชน เช่น ภูมิปัญญา ด้านการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรม มาออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสร้างนักร้องสร้างสรรคโดยทำการส่งเสริมทักษะชุดสมรรถนะของการสื่อสาร ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าถึง (access) วิเคราะห์ (analyze) ประเมิน (evaluate) สื่อสาร (communicate) ผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสร้างนักร้องสร้างสรรคบนฐานทุนของชุมชนของทั้งสองโรงเรียน พบว่า โรงเรียนสามารถพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดความรู้ในสาระวิชาหลักและสามารถบูรณาการเข้ากับทักษะเพื่อดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ และเมื่อเกิดวิกฤตสถานการณ์โควิด จนต้องปิดโรงเรียน ทั้งสองโรงเรียนก็ยังสามารถสร้างการเรียนรู้ด้วยกระบวนการดังกล่าวให้กับนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: นักร้องสร้างสรรค; ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา; การพัฒนาเด็กเยาวชน

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับ อันมีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาต่างๆ และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น⁽¹⁾ ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอันมีสาเหตุหลักมาจากความยากจนนั้นได้เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชน 1 ใน 5 ของเด็ก

และเยาวชนไทยทั่วประเทศ โดยจากจำนวนเด็กเล็กถึงเยาวชนวัยแรงงานอายุระหว่าง 0-25 ปี ทั่วประเทศทั้งหมด 20.54 ล้านคน มีเด็กถึง 4.32 ล้านคน⁽²⁾ กำลังเผชิญกับปัญหานี้⁽¹⁾ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความอ่อนแอของสถาบันต่างๆ ในระดับโครงสร้างของสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และความอ่อนแอของสถาบันที่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา ชุมชน ฯลฯ ซึ่งถือเป็นระบบนิเวศในการพัฒนาเด็กที่ขาดความสมดุล ทำให้เกิดทุกขภาวะ

ที่ผ่านมาเครือข่ายอีสานตุ้มโฮมภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้และพยายามแก้ปัญหาด้วยการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ซึ่งนำแนวคิดเมือง 3 ดี อันประกอบด้วย สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี เป็นกลไกในการทำงานเพื่อพัฒนาเด็ก โดยอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งจากเด็ก ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สื่อ และการนำภูมิปัญญาของชุมชนมาสร้างการเรียนรู้เพื่อตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ผนวกเข้ากับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้วยแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (media information and digital literacy – MIDL) ซึ่งเป็นชุดสมรรถนะของการสื่อสาร ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าถึง (access) วิเคราะห์ (analyze) ประเมิน (evaluate) สื่อสาร (communicate) ข้อมูลต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการเสริมพลังของเยาวชนให้มีทักษะในการวิพากษ์วิจารณ์ การเป็นผู้ผลิตงาน จนกระทั่งเป็นนักสื่อสารสร้างสรรค์ ที่มีทักษะความสามารถมีความเท่าทันในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาและขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง⁽³⁾

บทความกรณีศึกษานี้จะนำเสนอกระบวนการสร้างนักสื่อสารสร้างสรรค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาบนฐานทุนของชุมชนของโรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) อำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ และโรงเรียนบ้านแม่แพน้อย อำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นโรงเรียนในเครือข่ายอีสานตุ้มโฮมและนำกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนของเครือข่ายมาใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งนอกจากจะลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้ว ยังสามารถสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีพลังในการขับเคลื่อนสังคมให้หลุดพ้นจากปัญหาด้านต่างๆที่กำลังประสบอยู่

กรณีศึกษา

กระบวนการสร้างนักสื่อสารสุขภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาบนฐานทุนของชุมชนของโรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) อำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ

โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ตั้งอยู่ในอำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชุมชน

ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เยออาศัยอยู่ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เยอนั้น เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเหนียวแน่นในการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชนไว้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาการทำมาหากินของชาวอีสานกลุ่มแม่น้ำมูลที่มีวิถีชีวิตในการพึ่งพิงธรรมชาติและการทำเกษตรกรรม

อย่างไรก็ตามสมาชิกในชุมชนแต่ละครอบครัวยังมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน บางครอบครัวผู้ปกครองต้องไปทำงานในกรุงเทพมหานครหรือในเมืองใหญ่ โดยให้บุตรอยู่ในการดูแลของปู่ย่าตายาย บางครอบครัวมีปัญหาความยากจนจากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้บริหารและคณะครูมีความเห็นว่าการใช้รูปแบบมาตรฐานการจัดการศึกษาให้เป็นแบบเดียวกันหมดทั้งประเทศนั้น นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา เพราะนักเรียนแต่ละคนมีสภาพและความต้องการที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียน

การสอนให้มีความสอดคล้องกับบริบทชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยนำภูมิปัญญาของชุมชนเช่นภูมิปัญญาด้านอาหารด้านเกษตรกรรมด้านดนตรี มาเป็นกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ดังนั้นในทุกวันศุกร์โรงเรียนจึงจัดกิจกรรม Friday is a Fly Day เพื่อให้นักเรียนได้มีอิสระในเลือกประเด็นการเรียนรู้ด้วยตนเองบนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างอิสระโดยคุณครูรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกชั้นเรียน มีหน้าที่อำนวยความสะดวกเกิดขึ้นและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น กิจกรรมผักแพะงอก สร้างสรรค์ป้องกันโควิด ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้เสนอว่าเป็นสิ่งที่พวกเขาต้องการจะเรียนรู้ เพราะการปลูกผักเพื่อรับประทานเองในช่วงการระบาดของโรคโควิดเป็นการหลีกเลี่ยงการออกนอกบ้าน ลดปัญหาการแพร่เชื้อในชุมชนและยังสามารถพัฒนาเป็นรายได้เสริมได้ โดยกระบวนการเรียนรู้นั้นคุณครูจะดำเนินการตามหลักการจัดการเรียนรู้บูรณาการผ่านกิจกรรม Friday is a Fly Day ของโรงเรียน ดังนี้

1. ชื่นเชยสุขภาพจริง/จำลอง คุณครูสร้างความกระตือรือร้นและแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้ โดยใช้ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลจากเกษตรกรในชุมชน และการชวนนักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนในประเด็นเรื่องผัก การบริโภค และซื้อขายผักในชุมชน การปลูกผักด้วยวิธีการต่างๆ พร้อมทั้งร่วมกำหนดเป้าหมายและวางแผนงานการเพาะงอกเมล็ดถั่วเขียว
2. ชื่นคิดวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงกับ

ประสบการณ์เดิมสู่เป้าหมายการเรียนรู้ คุณครูชวนพูดคุย ในประเด็นอัตราส่วนผสมของดิน ซึ่งเป็นความรู้เดิมของ นักเรียนที่เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและในบทเรียนที่เคย เรียนผ่านมาแล้ว เพื่อนำความรู้เดิมของนักเรียนมาเชื่อมโยง กับความรู้ใหม่เรื่องการเพาะงอกที่ใช้ทราย แกลบเผา ฟางข้าว ฟองน้ำ ฯลฯ เป็นวัสดุเพาะแทนดิน จากนั้นทำการแบ่งกลุ่ม ปฏิบัติงานตามที่ร่วมกันวางแผน

3. ขั้นเชื่อมโยงเป้าหมายการเรียนรู้สู่องค์ความรู้ใหม่ นักเรียนร่วมกันถอดบทเรียนและนำองค์ความรู้ที่ได้จาก การเพาะงอกเมล็ดถั่วเขียว ไปใช้กับเมล็ดพันธุ์ผักอื่น เช่น เมล็ดทานตะวัน เมล็ดผักกาดหัว

4. ขั้นนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรม ผักเพาะงอกสร้างสรรค้ป้องกันโควิด และนำความรู้ที่ได้รับ จากกิจกรรมไปใช้กับการปลูกผักที่บ้านเพื่อรับประทานแบ่งปัน หรือจำหน่าย

แผนการเรียนรู้ดังกล่าวคุณครูจะบูรณาการเพื่อเชื่อมโยง เข้ากับกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มทักษะทั่วไปเพื่อการดำรงชีวิต อย่างมีความสุข ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งสอดคล้อง กับสมรรถนะ ทักษะอาชีพและเป็นผู้ประกอบการ ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล การทำงาน แบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ

จากการศึกษาพบว่าในกิจกรรม Friday is a Fly Day นั้น นักเรียนจะต้องถอดบทเรียนและผลิตสื่อที่เกิดจาก กระบวนการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น คลิปวิดีโอ คิวอาร์โค้ด หนังสือเล่มเล็ก จึงทำให้นักเรียน โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) ได้ฝึกทักษะของการเป็น นักสื่อสารสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

ในช่วงปิดภาคเรียนเมษายน พ.ศ. 2563 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ โควิดระบาดระลอกแรก รัฐบาลได้สั่งการให้แต่ละโรงเรียน จัดเตรียมความพร้อมเพื่อสอนออนไลน์และการสอน DLTV แต่ปรากฏว่ามีปัญหาในการบริหารจัดการของโรงเรียน ทั้งประเทศ สะท้อนปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านการ ศึกษาที่ชัดเจน แต่โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) ได้นำ กิจกรรม Friday is a Fly Day มาปรับใช้โดยให้นักเรียนระดับ ปฐมวัย คุณครูจะมอบใบงานกิจกรรมให้นักเรียนทำ โดยมี ผู้ปกครองช่วยดูแลและจะมีคุณครูออกเยี่ยมบ้านเพื่อ ให้คำแนะนำและประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนนักเรียนระดับ

ประถมศึกษา เมื่อทำกิจกรรมในใบงานที่ได้รับมอบหมาย เรียบร้อยแล้วจะมีการสรุปและถอดบทเรียน ซึ่งทั้งการ ทำกิจกรรมและการถอดบทเรียนนั้น นักเรียนต่างล้วน มีความคุ้นเคยอยู่แล้วจากกิจกรรม Friday is a Fly Day จึงทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่หยุดตามโรงเรียนไปด้วย

นอกจากนั้นยังพบว่านักเรียนบางคนได้รวมกลุ่ม กันเพื่อผลิตคลิปวิดีโอนำเสนอ วิธีการดูแลตนเอง และ การปรับรูปแบบการทำมาหากินของคนในชุมชนช่วงการ ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อให้ความรู้ด้านดูแลสุขภาพและ สร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิตให้กับสมาชิกในชุมชน โดยเผยแพร่ผ่านเพจของโรงเรียน ซึ่งเป็นการแสดงบทบาท ของนักสื่อสารสร้างสรรค์ของนักเรียน

กระบวนการสร้างนักสื่อสาร สร้างสรรค้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมบนฐานทุนของชุมชนของโรงเรียนบ้านแม่แพน้อย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โรงเรียนบ้านแม่แพน้อย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูง สมาชิกในชุมชน เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีฐานะค่อนข้างยากจน อาชีพหลัก ของชุมชนคือการทำเกษตรกรรม โดยมีนักเรียนในฐาณะ บุตรหลานของครอบครัวเป็นแรงงานสำคัญในการทำงาน จึงทำให้ในฤดูเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวนักเรียนต้องขาดเรียน เพื่อช่วยงานครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่าในการทำ เกษตรกรรมมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นปัจจัยสำคัญ ในการผลิต เพราะจะทำให้ผลิตผลทางเกษตรกรรมเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการใช้สารเคมีทางการเกษตรดังกล่าวส่งผลให้สารพิษ เข้าสู่ร่างกาย รวมทั้งการปนเปื้อนในอาหารและน้ำดื่มและ เกิดการสะสมในระยะยาว ซึ่งในปัจจุบันสมาชิกในชุมชน รวมทั้งนักเรียนบางคนเริ่มมีอาการเจ็บป่วยจากสารเคมี อย่างไรก็ดีในอีกด้านหนึ่งชุมชนก็มีภูมิปัญญาหลายด้าน ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะชีวิตให้แก่ นักเรียน เช่น การทอผ้ากะเหรี่ยง เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีขนบธรรมเนียมที่ต้องทอผ้าใช้เอง นอกจากนี้ยังมี ภูมิปัญญาด้านการจักสาน เช่น การสานชะลอมเพื่อใช้ ในการบรรจุพืชผลทางเกษตร กระจัดใส่ของใช้ ซึ่งลวดลาย จักสานจะมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นและบุคคลที่จะ สร้างสรรค์ลวดลาย

ดังนั้นโรงเรียนบ้านแม่แพน้อยจึงจัดทำโครงการนักร้องสารสุขภาพแม่แพน้อยอีกบ้านโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างแกนนำนักเรียนและเครือข่ายอาหารปลอดภัยในชุมชน รวมทั้งการสร้างการเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เพื่อสร้างทักษะชีวิต สร้างรายได้และอาชีพ ตลอดทั้งความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนให้กับนักเรียน เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและสภาพความเป็นอยู่ อันเป็นวิถีทางที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ ด้านการศึกษาของนักเรียน

ในขณะที่โรงเรียนเริ่มดำเนินกิจกรรมเป็นช่วงที่สถานการณ์โควิดเริ่มระบาดรอบแรก และสมาชิกในชุมชนยังขาดความรู้ในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันตนเองจากโรคโควิด โรงเรียนจึงสร้างแกนนำนักเรียนให้เป็นผู้สื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับการป้องกัน ฝ่าระวัง และปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด มีความรับผิดชอบต่อสังคมของคนในชุมชน ผ่านเสียงตามสาย ของชุมชนสัปดาห์ละ 1 วัน ซึ่งนักเรียนแกนนำจะเป็นผู้รับผิดชอบรายการด้วยตนเอง โดยคุณครูจะสอนให้นักเรียนแกนนำค้นหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ มาคัดกรองเพื่อนำเสนอ ซึ่งนอกจากภาษาไทยแล้ว นักเรียนจะนำข้อมูลที่คัดกรองแล้วไปแปลเป็นภาษากะเหรี่ยงเพื่อสื่อสารให้ชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือกับกลุ่มคนชราในชุมชนที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ซึ่งกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวได้สร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งในเรื่องการป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากโควิด และการพัฒนาทักษะการสื่อสารจากการปฏิบัติจริงในชุมชน

นอกจากนั้นโรงเรียนยังได้สร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนด้วยการแจกเมล็ดพันธุ์ผักให้ปลูกภายใต้การดูแลของผู้ปกครองและนักเรียน และเมื่อได้ผลผลิตแล้วก็จะนำมาแลกเปลี่ยนในชุมชน โดยผักที่ปลูกนั้นเป็นผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีความแตกต่างจากผักที่ชุมชนปลูกเพื่อจำหน่ายที่มีการใช้สารเคมี การเรียนรู้ครั้งนี้จึงเป็นการเรียนรู้ประเด็นอาหารปลอดภัยร่วมกันระหว่างนักเรียนและชุมชน และนอกจากการเรียนรู้เรื่องอาหารปลอดภัยจากการปลูกผักปลอดสารพิษแล้วโรงเรียนยังนำความรู้จากปราชญ์ชุมชนเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อดำรงชีวิตของคนในชุมชน หากสถานการณ์โควิดรุนแรงถึงขั้นต้องปิดหมู่บ้านมาสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งปราชญ์ชุมชนได้ถ่ายทอด

ภูมิปัญญาการนำไม้ไผ่มาผลิตเครื่องดักสัตว์เพื่อใช้ในการหาอาหารให้แก่นักเรียน กิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดการรื้อฟื้นภูมิปัญญาและสร้างความภาคภูมิใจให้กับปราชญ์ชุมชนที่ได้รับบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ให้กับครูและนักเรียน ในขณะเดียวกันนักเรียนก็เห็นภาพที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านบวกของชาติพันธุ์ของตนมากยิ่งขึ้น

จากการประเมินผลของโรงเรียนพบว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะชีวิตเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตน รวมทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ซึ่งนักเรียนและคุณครูได้ร่วมกันผลิตเนื้อหาประเด็นในชุมชนเพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางเพจของโรงเรียน และช่วงนักข่าวพลเมืองของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสอย่างต่อเนื่อง เช่น แหล่งเกษตรกรรมของชุมชน กิจกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อประกอบอาหารของนักเรียน จากความสำเร็จดังกล่าวโรงเรียนได้สร้างกิจกรรมเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการเชิญชวนให้ผู้ใหญ่ในชุมชนหรือผู้ปกครองของนักเรียนได้ร่วมมือกันในการสร้างพื้นที่เล่นในบริเวณโรงเรียน โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อสร้างเครื่องเล่นต่างๆ และในอนาคตโรงเรียนมีแนวทางที่จะพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้เกิดรายได้จากงานทอดผ้าของชุมชน ซึ่งเป็นกะเหรี่ยงโปว์ โดยงานทอดผ้าผ้านั้นเป็นอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงโปว์ ซึ่งปกติจะทอเพื่อใช้ในครอบครัวเท่านั้น ไม่ได้นำออกจำหน่าย และเมื่อการทอดผ้าถูกนำมาเป็นฐานทุนในการเรียนรู้ที่นั่น ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ปกครองจะรับบทบาทครูสอนการทอผ้าให้นักเรียน ส่วนคุณครูในโรงเรียนรับบทบาทผู้ให้คำแนะนำและจัดแนวทางการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์ นำเสนอชิ้นงานออกมาและให้นักเรียนเป็นผู้ผลิตสื่อหรือช่องทางการขายด้วยตนเอง อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ โดยใช้ฐานทุนของชุมชนต่อไป

วิจารณ์

ผลจากการจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานทุนของชุมชนทำให้

เกิดการเรียนรู้ในสาระวิชาหลัก เช่น กิจกรรมการปลูกผัก ปลอดภัยและกิจกรรมให้ความรู้โควิดผ่านหอกระจายข่าว สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ หน้าที่พลเมือง กิจกรรมการผลิตเครื่องจักสานสามารถเชื่อมโยง การเรียนรู้เข้ากับวิชาศิลปะ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โดยคุณครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างยิ่งในการบูรณาการดังกล่าว

นอกจากนั้นกระบวนการสร้างนักสื่อสารสร้างสรรค์ โดยนำแนวคิดการเท่าทันสื่อได้แก่ความสามารถในการเข้าถึง (access) วิเคราะห์ (analyze) ประเมิน (evaluate) สื่อสาร (communicate) ทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้และ นวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะ ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) ทักษะการเข้าถึง คือ การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าถึง ข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการค้นหาข้อมูลจากชุมชน เอกสาร สื่อออนไลน์ เช่น นักเรียนค้นหาวิธีการเพาะปลูกผัก จากสมาชิกในชุมชน ร่วมกับการค้นหาจากสื่ออินเทอร์เน็ต ทักษะเหล่านี้ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลจากหลายแหล่ง ที่สะท้อนข้อเท็จจริงและมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งมีความ จำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลาย ทางแนวคิดและวัฒนธรรม

2) ทักษะการวิเคราะห์ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจ ข้อมูลที่ได้รับว่าถูกสื่อสารออกมาด้วยวัตถุประสงค์อะไร เช่น ในกรณีของการรายงานข่าวโควิด การทำความเข้าใจ กับข้อมูลโควิดที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ ว่าข้อมูลที่ได้มา แต่ละแหล่งนั้นมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนออย่างไร เช่น ทำไมจึงมีการสื่อสารว่าโควิดเป็นโรคที่ร้ายแรงหากพบว่า ใครเป็นต้องหลีกเลี่ยง หรือการสื่อสารว่าถึงแม้โควิดจะเป็น โรคที่ร้ายแรงแต่เราสามารถป้องกันได้ หรือในกรณีของการ วิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ที่จะนำไปเพาะงอกว่า ทำไมแหล่งข้อมูลที่ นำเสนอจึงสนับสนุนให้เพาะงอกเมล็ดพันธุ์ชนิดนี้มากกว่า ชนิดอื่น ซึ่งนักเรียนจะได้วิเคราะห์ด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นระหว่างกระบวนการทำงานกับเพื่อนและ คุณครูหรือจากการนำองค์ความรู้เดิมของตนมาเป็นต้นทุน ในการวิเคราะห์ ทักษะเหล่านี้ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจ ระบบคิดที่อยู่เบื้องหลังข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งปัจจุบันมีข้อมูลที่ แฝงค่านิยม ความเชื่อของผู้ส่งสารไว้อย่างหลากหลาย และแนบเนียน

3) ทักษะการประเมิน คือ การส่งเสริมให้นักเรียนประเมิน

ว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นมีคุณภาพ คุณประโยชน์ที่จะนำมาใช้ ในการดำเนินกิจกรรมหรือไม่ เช่น การเปิดโอกาสให้นักเรียน เป็นผู้คัดเลือกประเด็นที่จะทำการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูล โควิด หลังจากประเมินแล้วว่าเป็นประเด็นที่สมาชิกในชุมชน จำเป็นต้องรู้ หรือการให้นักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเลือก เพาะงอกเมล็ดพันธุ์ชนิดไหน หลังจากประเมินแล้วว่าเมล็ด พันธ์ุนี้สามารถเพาะได้ง่ายหรือเป็นที่ต้องการของตลาด ทักษะเหล่านี้จะทำให้นักเรียนสามารถให้คุณค่ากับข้อมูล และสามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นฐานข้อมูล ประสพการณ์หรือรอบอ้างอิงในการอธิบายหรือเข้าใจ ปรากฏการณ์ทางสังคม รวมทั้งการตัดสินใจที่จะสื่อสาร ข้อมูลที่ตนประเมินแล้วว่ามีความคุ้มค่าออกสู่สังคม

4) ทักษะการสื่อสาร คือ การส่งเสริมให้นักเรียนสามารถ ออกแบบเนื้อหาสาระและเลือกช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การเผยแพร่ผ่านหอกระจายข่าว เพจโรงเรียน สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทักษะเหล่านี้ ทำให้นักเรียนสามารถออกแบบเนื้อหาที่จะสื่อสารรวมทั้ง เลือกช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารนั้นบรรลุผล ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

นอกจากนั้นการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานทุนของชุมชน ทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพที่มาจาก ภูมิปัญญาของชุมชนอย่างต่อเนื่องเพราะพื้นที่ในการเรียนรู้ นั้นเกิดขึ้นในชุมชนที่นักเรียนได้อาศัยอยู่ และนอกจาก นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพแล้วยังเกิดความ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทำให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาได้ เพราะเป็นการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทและความสามารถ ความต้องการ ของผู้เรียนแต่ละคน

จากการวิเคราะห์พบว่ากิจกรรมของทั้งสองโรงเรียน มีความสอดคล้องกับแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการทำงาน ในการออกแบบกระบวนการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชนของศคสโสฬส จิตรวานิชกุล⁽⁴⁾ ได้แก่

1) หลักการ “เล่นให้เกิดการเรียนรู้” (playing is learning) หรือวิธีการแบบ “สาระบันเทิง” (edutainment) นั่นคือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย และแฝงไปด้วยความสนุกสนาน

2) หลักการทำงานบนพื้นฐานที่ยอมรับในความแตกต่าง

หลากหลายมีความเชื่อในเรื่อง “ความหลากหลาย” (diversity) ซึ่งมีหลายนัยยะ เช่น ความหลากหลายของเยาวชนที่เข้ามา
ร่วมกิจกรรม ความหลากหลายในแนวทางของการแก้ไขปัญหา

3) กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (participatory communication) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ
ได้มากขึ้น

4) กระบวนการแสดงความคิดเห็น/วิพากษ์วิจารณ์ เป็น
กระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม กล้าแสดงออก
ทางความคิด การใช้เหตุผล การยอมรับฟังความเห็น และ
การพัฒนาปรับปรุงตนเองผ่านคำวิพากษ์วิจารณ์

กิจกรรมเหล่านี้นอกจากนักเรียนจะเข้าร่วมด้วยความ
สนุกสนาน เนื่องจากได้รับอิสระในการออกแบบการเรียนรู้
 อีกทั้งบรรยากาศในการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
อย่างเท่าเทียม สามารถแสดงความคิดเห็น และการยอมรับ
ความแตกต่างที่หลากหลายอันเป็นหนึ่งในการลดความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษาแล้ว เมื่อผนวกกิจกรรมเข้ากับ
แนวคิดการพัฒนาทักษะการเท่าทันสื่อและการส่งเสริมให้
นักเรียนมีความเป็นพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม
ในสังคม คือ เป็นพลเมืองที่มีความรู้และเข้าใจในเรื่อง
โครงสร้าง ระบบสื่อ สารสนเทศ สื่อดิจิทัล ใช้เพื่อสร้างการ
เปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ
ของเยาวชนให้เป็นผู้เปลี่ยนแปลงสังคมในที่สุด

อย่างไรก็ตามความยั่งยืนของโครงการนั้นขึ้นอยู่กับ
ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษา
ได้ค้นพบว่าการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับ
กิจกรรมของโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ เพราะ
เมื่อสมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานแล้วก็เริ่มมีความรู้สึก
ผูกพัน และเมื่อมีความรู้สึกผูกพันรูปแบบการมีส่วนร่วมก็จะ
มีในระดับที่สูงขึ้น เพราะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ (sense
of belonging) ในงานดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากกรณีของ
โรงเรียนบ้านแม่แพน้อยที่ชุมชนเริ่มจากการมีส่วนร่วมในการ
จัดการเรียนรู้ในชุมชนในช่วงการระบาดของโรคโควิดมาเป็น
ผู้ช่วยผลิตเครื่องเล่นให้กับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะจากกรณีศึกษา

1. จากการศึกษาพบว่าโอกาสที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้
ในชุมชนทำให้เห็นประเด็นปัญหาของชุมชน ดังนั้นครูผู้สอน

ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้กับเด็ก ควรพัฒนา
ทักษะการเท่าทันสื่อให้กับเด็ก ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถ
ในการเข้าถึง (access) วิเคราะห์ (analyze) ประเมิน
(evaluate) สื่อสาร (communicate) และผนวกกับแนวคิด
การเป็นพลเมือง เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้ตระหนักถึงศักยภาพ
ของตนเองและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลง
ให้กับชุมชน ตามศักยภาพที่ตนเองมี ซึ่งพิณสุดา สิริธังศรี⁽⁵⁾
กล่าวว่าการศึกษาเพื่อสร้างการเป็นพลเมืองนั้น การจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้วยวิธีการเรียนรู้
ที่หลากหลายสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ใน
ศตวรรษที่ 21 โดยยึดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก หรือการ
เรียนรู้จากสถานการณ์และการปฏิบัติจริง ควรจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะ การคิด
วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การประเมินผลเชิงพฤติกรรม
รวมทั้งการที่ชุมชนและสังคมให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา

2. ทั้งสองโรงเรียนได้ใช้ฐานทุนด้านภูมิปัญญาของ
ชุมชนให้นักเรียนได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจและภาคภูมิใจ
ในอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ของตน อย่างไรก็ตามชุมชน
มีลักษณะทวิลักษณ์ กล่าวคือ มีทั้งด้านที่เป็นศักยภาพ และ
ด้านที่เป็นปัญหา เช่น ที่ชุมชนบ้านแม่แพน้อย อำเภอสบเมย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ค้นพบว่าขณะที่ชุมชนมีปัญหาค
ความยากจน แต่ในขณะที่เดียวกันชุมชนก็มีภูมิปัญญา
ในการผลิตผ้าทอชนเผ่าและเครื่องจักสานที่สวยงาม
ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าได้แต่ชุมชนไม่เคยผลิตเพื่อจำหน่าย
แต่ผลิตเพื่อใช้ในครอบครัวอย่างเดียว ดังนั้นหากจะทำให้
การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้
เกิดผลที่ยั่งยืนนั้น การนำศักยภาพของชุมชนเข้ามาร่วม
แก้ไขจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะวิธีการในการแก้ไข
ปัญหายังเป็นสิ่งที่ชุมชนคุ้นเคย อย่างไรก็ตามใน
การคัดเลือกภูมิปัญญาได้นั้นมาใช้ในการพัฒนานั้นจำเป็นต้อง
ต้องระดมความเห็นชอบ/ความเห็นจากคนทุกๆ กลุ่มใน
ชุมชนเพื่อสร้างมติร่วมกัน (consensus-common
agreement) ตามแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ⁽⁶⁾ ที่ว่า
การทำงานด้านวัฒนธรรมนั้น ควรคำนึงถึงหลักการของ
การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากภูมิปัญญา
วัฒนธรรมประเพณีนั้นนอกจากจะเป็น “สมบัติของชุมชนแล้ว”
ก็ยังมีลักษณะเป็น “สมบัติร่วมของทุกกลุ่มในชุมชน”

3. การสื่อสารสังคมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนแนวคิดจากชุมชนไปสู่นโยบาย ซึ่งการดำเนินงานได้มีการสร้างทักษะการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ให้กับนักเรียน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่จะผลิตเนื้อหาเพื่อบอกเล่าเรื่องราวศักยภาพของชุมชนด้วยตนเอง จึงทำให้การสื่อสารมีพลังอย่างยิ่ง สอดคล้องกับแนวคิดสื่อสารชุมชนที่กล่าวว่า สื่อชุมชนคือ สื่อของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ดังนั้นการที่ชุมชนสามารถผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง จึงทำให้เนื้อหาที่ถูกผลิตนั้นสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนเอง เช่น เกิดรายได้จากการสื่อสารการตลาด เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนจากการสื่อสารเรื่องราวของชุมชน เกิดการสร้างชุดความหมายใหม่ด้วยชุมชนเอง อย่างไรก็ตามการสื่อสารสังคมจะเกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นอาจจะต้องใช้กระบวนการเสริมพลังและสร้างเครือข่ายด้านการสื่อสารจากสื่อมืออาชีพ หรือสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ เพื่อจะทำให้

การสื่อสารนั้นสร้างความน่าสนใจต่อสังคม รวมทั้งเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้อยู่ในระดับมวลชนมากยิ่งขึ้น เช่น การทำงานร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทำให้ชุมชนสื่อสารประเด็นออกสู่สังคมในช่วงนักข่าวพลเมือง

4. จากการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ดังนั้นโรงเรียนกับชุมชนควรวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งระบุรูปแบบการมีส่วนร่วมของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้การวางแผนร่วมกันยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงาน อันเป็นต้นทุนสำคัญในการทำงานร่วมกันต่อไปในอนาคต เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในความแตกต่างของกันและกัน ใช้รูปแบบการสื่อสารแบบสองทางเน้นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจไม่ใช่สั่งการ

เอกสารอ้างอิง

1. วิณีจ ญาเจริญ, ภัทธชัย อุทาพันธ์, กรวิทย์ เกาะกลาง, สุรัชชัย พุดชู. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด 19. วารสารปัญญาภิธาน 2564;6:1-14.
2. The Reporters. 1 ใน 5 ของเด็ก และเยาวชนไทยทั่วประเทศ ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำ [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 7 ม.ค. 2564]. แหล่งข้อมูล: <https://www.thereporters.co/knowledge/equalityineducation>
3. พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์. นักสื่อสารสุขภาวะเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมบนฐานทุนของชุมชน. สมุทรปราการ: ออฟเซ็ทพลัส; 2564.
4. ศศโสฬส จิตรวานิชกุล. กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน. วารสารวารสารศาสตร์ ฉบับเครือข่ายสื่อสาร... ล้อมวงตรงเข้ามา 2560;10:7-46.
5. พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. วารสารสุทธิปริทัศน์ 2560;31:100-13.
6. กาญจนา แก้วเทพ. สื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาภาพรวมจากงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ซีโนดีไซน์; 2547.

The Process for Creating Creative Communicators to Reduce Educational Disparities Based on Community Capital

Phuangchomphu Chaijala Sangrungruengroj

*Communication Arts Department, Informatics Faculty, Mahasarakham University,
Mahasarakham Province, Thailand*

Abstract

This case study aimed to study the process of creating creative communicators to reduce educational disparities based on community capital of Mueng Khong (Khong Kha Witthaya) School, Rasri Srai district, Srisaket province and Ban Mae Phae Noi School, Sob Maei district, Mae Hong Sorn province. The study was conducted through the process of collecting data which has started from March 2020 - January 2021. The methods used were the following: a non-participant observation and whitepaper analysis which included interviews with administrators, teachers and students. The results showed that destitution, living in a remote area, inconvenient transportation, no internet signal were causing disparities in the education of students. Thus, schools used the community's capital base such as occupational wisdom, arts and culture wisdom for design activities to create learning through the process of creating creative communicators by promoting the skills of communication competency include access, analyze, evaluate, communicate. The results of organizing the learning process through the process to create creative communicators based on community capital of both schools had found that school could develop students to have knowledge of core subjects and ability to integrate various skills for life in the 21st century which include the following; learning and innovation skills, information media and technology skills, life and career skills. From the study, it was found that when a crisis arose, just like COVID-19. Schools had to be closed. But students from both schools could continue their learning through these methods.

Keywords: creative communicators; educational disparities; child and youth development